

خفاش‌ها، قهرمانان آسمان شب

خفاش‌ها یکی از مهم‌ترین و جذاب‌ترین موجودات زنده هستند که متأسفانه باورهای نادرست مردم نسبت به این موجودات موجب شده است ...

جام جم آنلاین: خفاش‌ها یکی از مهم‌ترین و جذاب‌ترین موجودات زنده هستند که متأسفانه باورهای نادرست مردم نسبت به این موجودات موجب شده است که در مقایسه با دیگر موجودات زنده این گروه از موجودات کمتر مورد توجه قرار گیرند و این در حالی است که این موجودات نیز مانند بسیاری از دیگر موجودات نقش بسیار مهمی را در اکوسیستم‌های طبیعی برعهده دارند. بررسی‌های انجام شده درباره وضعیت زندگی خفاش‌ها در اکوسیستم‌های مختلف حاکی از آن است که این موجودات بشدت در معرض خطر انقراض و نابودی قرار گرفته‌اند و اگر راهکار مناسبی برای جلوگیری از انقراض این گروه از موجودات ارائه نشود در آینده‌ای نزدیک دیگر شاهد زندگی هیچ خفاشی در سطح این کره خاکی نخواهیم بود.

از این رو با توجه به اهمیت این موضوع بر اساس توافق گروه حفاظت از موجودات زنده در سازمان ملل متحد که روی اجرای برنامه‌ها و طراحی زیست‌محیطی نظارت دارند سال 2011 و 2012 با هدف انجام فعالیت‌هایی به منظور افزایش توجه عمومی نسبت به این گروه از موجودات زنده سال خفاش نامگذاری شده است.

به گفته مسوولان اجرایی برنامه‌های زیست‌محیطی سازمان ملل متحد، مهم‌ترین هدف از اجرای این طرح افزایش آگاهی است و بنابراین تلاش خواهد شد تا با ارائه اطلاعات ارزشمند درباره خفاش‌ها و همچنین امکان به وجود آوردن بستری مناسب برای اطلاع‌رسانی آخرین اخبار و اطلاعاتی درباره این گروه از موجودات زنده مردم را با اهمیت خفاش‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین گونه‌های زیستی آگاه ساخته و آنها را از اهمیت در اکوسیستم مختلف موجود در سطح این کره خاکی مطلع ساخت. امروزه در بسیاری از کشورها و بخصوص در کشورهای اروپایی و همچنین آمریکای شمالی جمعیت قابل توجهی از این موجودات به علت ابتلا به بیماری بینی سفید یا سندرم سفید که بحرانی اساسی در تهدید حیات خفاش به حساب می‌آید در حال از بین رفتن هستند و این در حالی است که همچنان هیچ راه درمانی برای این بیماری یافت نشده است و از این رو این موضوع موجب شده است تا آینده حیات خفاش‌ها روی زمین با خطرات جدی مواجه شود به همین علت به نظر می‌رسد که این موجودات بیش از پیش نیازمند مراقبت و توجه خواهند بود.

خفاش‌ها در خطرند

شاید برایتان جالب باشد بدانید علی‌رغم این‌که خفاش‌ها به عنوان موجودات خون‌آشام همواره مورد تنفر بوده‌اند و با توجه به این‌که این موجودات می‌توانند ناقل بیماری‌هایی باشند، از این رو بسیاری از افراد از وجود آنها در محیط اطراف زندگی خود احساس ترس و ناراحتی می‌کنند، اما این موجودات از ویژگی‌ها و توانایی‌های منحصر به فردی برخوردار هستند که تاکنون کمتر درباره ویژگی‌ها و توانایی‌های آنها مطالعه و تحقیق شده است. حقیقت این است که این موجودات که تنها پستانداران پرنده ساکن روی زمین هستند نقش بسیار مهمی را در محیط زیست ایفا می‌کنند و به عبارت دیگر نه تنها در تنوع زیستی نقش بسیار مهمی را برعهده دارند بلکه از طریق گرده‌افشانی، جابه‌جایی بذر گیاهان، کنترل جمعیت حشرات و دیگر پیامدهای مطلوب زیست‌محیطی در جنگل‌های مناطق بارانی، مناطق جنگلی، سرزمین‌های مرطوب، بیابان‌ها و همچنین مناطق شهری می‌توانند وضعیت سلامت ما انسان‌ها را تحت تأثیر خود قرار داده و موجب بهبود وضعیت سلامت ساکنان زمین شوند.

سالی برای خفاش‌ها

در نشست‌هایی که در ماه جولای سال 2000 میلادی در بریستول انگلستان برگزار شد، با تصویب قطعنامه‌ای از سوی اعضای گروه حفاظت از خفاش‌ها در اتحادیه اروپا سال 2001 میلادی به عنوان سال بین‌المللی خفاش شناخته شد و سال 2011 میلادی مصادف خواهد بود با دهمین سالگرد امضای این توافقنامه در خصوص حفاظت از گونه‌های در حال انقراض خفاش‌ها در سراسر دنیا و بخصوص در کشورهای اروپایی که در 10 سال گذشته در اجرای برنامه‌های متنوع برای حفاظت از این گروه از موجودات زنده بسیار موفق عمل کرده‌اند. به نظر می‌رسد که انتخاب سال 2011 و 2012 به عنوان سالی برای حمایت از خفاش‌ها می‌تواند نقش بسیار مهمی در تشویق دیگر کشورها به مشارکت یا ادامه همکاری‌های خود با گروه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد و همچنین افزایش آگاهی عمومی با هدف بهبود وضعیت زندگی این گروه از موجودات زنده در سطح دنیا داشته باشد.

نکته: به نظر می‌رسد که نامگذاری سال 2011 و 2012 میلادی به نام خفاش‌ها می‌تواند اقدام مناسبی از سوی گروه زیست‌محیطی

سازمان ملل برای نجات این گروه از موجودات زنده باشد که بیش از نیمی از جمعیت آنها در معرض خطر نابودی قرار گرفته استدر سازمان ملل هر سال با هدف حمایت از یک گروه از موجودات زنده توسط گروه زیست‌محیطی این سازمان، نامگذاری خواهد شد و بنابراین با توجه به این نامگذاری برنامه‌های مشخصی در آن سال پیشنهاد و به اجرا گذاشته می‌شود. چنانچه پیش از این نیز سال 2008 میلادی به عنوان سال قورباغه، سال 2009 میلادی به عنوان سال گوریل و همچنین سال 2010 به عنوان سال تنوع زیستی نامگذاری و انتخاب شده بود. با توجه به این که متاسفانه در سال‌های اخیر جمعیت خفاش‌ها که با داشتن حدود 1200 گونه تشکیل‌دهنده یک چهارم از جمعیت پستانداران در سطح زمین بودند به شدت کاهش یافته و بسیاری از این موجودات در معرض خطر نابودی قرار گرفته‌اند، امسال تحت عنوان سال خفاش‌ها نامگذاری شده است تا بتوان تصمیمات مناسبی را برای نجات این گروه از موجودات زنده اتخاذ کرد. از آنجایی که این موجودات یعنی خفاش‌ها تنها در هنگام شب فعال هستند و به سختی می‌توان آنها را مورد مطالعه و بررسی قرار داد، از این رو درباره این گروه از موجودات در مقایسه با دیگر موجودات زنده کمتر مطالعه و تحقیق شده است. خفاش‌هایی که از حشرات تغذیه می‌کنند شکارگرهایی هستند که گروه زیادی از حشرات شب پرواز را که سالیانه میلیاردها دلار به مزارع و جنگل‌ها خسارت وارد می‌کنند، را هدف قرار می‌دهند. بنابراین با کاهش جمعیت این گروه از خفاش‌های شکارگر نیاز به استفاده از آفت‌کش‌های خطرناک در مزارع کشاورزی به میزان قابل‌توجهی افزایش خواهد یافت و این در حالی است که این موضوع از سوی دیگر موجب افزایش قیمت محصولات کشاورزی خواهد شد.

خفاش‌ها که از عصاره میوه‌ها تغذیه می‌کنند نیز نقش بسیار مهمی را در حفظ اکوسیستم‌های گیاهی ایفا می‌کنند و در حقیقت گرده افشانی و انتشار بذر گیاهان به کمک خفاش‌ها از جمله راهکارهایی است که می‌تواند نقش بسیار مهمی در احیای جنگل‌های مناطق بیابانی داشته باشد. بسیاری از گیاهانی که چرخه زندگی آنها وابسته به فعالیت خفاش‌هاست از ارزش اقتصادی قابل‌توجهی برخوردارند و از آنها نه تنها در زمینه‌های مختلف نظیر تهیه چوب، ادویه و آجیل استفاده می‌شود بلکه به عنوان نوعی آفت‌کش عمومی در مزارع، باغ‌ها و جنگل‌ها نقش بسیار مهمی را در کنترل آفات کشاورزی و باغی ایفا می‌کنند. بر خلاف آنچه تصور می‌شود این خفاش‌ها موجودات بسیار ایمن و سالمی هستند و اگر به این موضوع توجه کنید که یک گروه از خفاش‌ها قادرند هر شب بیش از 15 تن حشره بیماری‌زا را به دام انداخته و طعمه شکار خود سازند در خواهید یافت که باید علاقه و احساس دوستی نسبت به این گروه از موجودات را جایگزین وحشت و تنفري سازید که از گذشته‌های دور نسبت به آنها وجود داشته است. امروزه محققان دریافته‌اند که ما انسان‌ها و خفاش‌ها می‌توانیم زندگی مسالمت‌آمیزی در یک اکوسیستم داشته باشیم و به گفته کارشناسان محیط زیست در دنیای امروز وجود خفاش‌ها در اکوسیستم بیش از یک ضرورت خواهد بود و از این رو می‌توان آنها را قهرمانان دوست‌داشتنی و محبوب آسمان شب نامید.

خفاش‌ها، بخشی از جاذبه‌های گردشگری

به نظر می‌رسد که نامگذاری سال 2011 و 2012 میلادی به نام خفاش‌ها می‌تواند اقدام مناسبی از سوی گروه زیست‌محیطی سازمان ملل برای نجات این گروه از موجودات زنده باشد که بیش از نیمی از جمعیت آنها در معرض خطر نابودی قرار گرفته است. از گذشته‌های دور همواره حیواناتی نظیر گوریل‌ها، ببرها و فیل‌ها از جایگاه ارزشمندی در دیدگاه عمومی برخوردار بوده‌اند و این در حالی است که در مقابل همواره موجوداتی نظیر خفاش‌ها مورد بی‌توجهی قرار گرفته‌اند. هدف این است که در این سال با اجرای برنامه‌هایی بتوانیم به همه نشان دهیم که این موجودات نیز مانند بسیاری از دیگر موجودات زنده دارای اهمیت هستند و حفظ آنها در زندگی ما انسان‌ها از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. خفاش‌ها که با آغاز شب به همه جا در سطح زمین پرواز می‌کنند در حفظ محیط زیست نقش بسیار مهمی دارند. جالب است بدانید که بسیاری از میوه‌ها و سبزیجات خوشمزه‌ای که بخشی از برنامه غذایی روزانه ما انسان‌ها هستند با نابودی خفاش‌ها دیگر رشد نخواهند کرد. وقتی میوه‌هایی مانند هلو، موز، انبه، آواکادو و یا انجیر را می‌خورید حتماً به یاد داشته باشید که این خفاش‌های کوچک که این روزها مورد بی‌مهری قرار گرفته‌اند نقش بسیار مهمی در پراکندگی بذر این گیاهان و همچنین بارور شدن این گیاهان گلدان داشته‌اند. اگرچه در مقایسه با دیگر موجودات زنده اهمیت خفاش‌ها و حفاظت از این موجودات کمتر مورد توجه بوده است، اما نتایج به دست آمده از تحقیقات انجام شده در این زمینه حاکی از آن است که وجود خفاش‌ها در طبیعت همه ساله از هدررفت میلیون‌ها دلار سرمایه در بخش کشاورزی جلوگیری می‌کند و در بسیاری از کشورها این موجودات زنده از جاذبه‌های گردشگری محسوب می‌شوند که موجب جلب توجه شمار زیادی از گردشگران به این مناطق می‌شوند. گروه زیست‌محیطی سازمان ملل بر این باور است که در یک برنامه پیش‌بینی شده دو ساله بتواند به راهکارهای مناسبی برای ایجاد زمینه‌ای به منظور از بین رفتن باورهای غلط نقش بسته بر ذهن مردم درباره این موجودات دست یافته و جامعه عمومی را بیش از پیش نسبت به اهمیت و نقش این موجودات در اکوسیستم‌های مختلف آگاه سازد تا این موجودات را که شامل جمعیت قابل‌توجهی هستند از خطر مرگ و نابودی نجات دهد.

منابع: unep.org

waza.org / year of the bat.org

فرانک فراهانی جم / جام جم